

Sygn. akt II CSK 492/08

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

Protokolant Anna Wasiak

w sprawie z wniosku S.T.
przy uczestnictwie M.S.
o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 19 lutego 2009 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Apelacyjnego
z dnia 12 marca 2008 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 24 października 2007 r. Sąd Okręgowy w P. stwierdził wykonalność na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnego orzeczenia Sądu Powszechnego Republiki Włoskiej w B. z dnia 18 stycznia 2002 r., wydanego w sprawie nr [...], na podstawie którego dłużniczka M.S. jest zobowiązana do zapłaty na rzecz wierzyciela S.T. kwoty 26.000 EUR i kwoty 1650 EUR kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy przyjął, że w sprawie znajdują zastosowanie przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznania orzeczeń sądowych oraz ich wykonania w sprawach cywilnych i handlowych (tekst w języku polskim Dz. Urz. UE, wyd. spec. 2004, rozdz. 19, t. 4, s. 42, dalej jako rozporządzenie lub rozporządzenie Bruksela I). Zgodnie z art. 41 rozporządzenia, po spełnieniu formalności przewidzianych w jego art. 53 następuje niezwłoczne stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego bez badania okoliczności, o których mowa w art. 34 i 35 rozporządzenia. Wobec spełnienia tych formalności wniosek uznał za uzasadniony.

Na skutek zażalenia uczestniczki Sąd Apelacyjny zaskarżonym obecnie postanowieniem zmienił postanowienie Sądu Okręgowego i oddalił wniosek.

Sąd Apelacyjny, odmiennie niż Sąd Okręgowy uznał, że w rozpoznawanej sprawie, w której powództwo zostało wytoczone w dniu 1 lutego 2000 r. zaś orzeczenie, którego stwierdzenia wykonalności dotyczy wniosek, wydane zostało przed dniem 1 maja 2004 r., tj. dniem wejścia w życie rozporządzenia Bruksela I, nie będzie mieć zastosowania to rozporządzenie, lecz obowiązująca w Polsce od tego dnia konwencja o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych sporządzona w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 10, poz. 132, dalej jako konwencja lugańska).

Sąd ten wskazał, że zgodnie z art. 34 konwencji lugańskiej wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia może być oddalany tylko z przyczyn wymienionych w jej art. 27 i 28. Nie znalazł jednak podstaw do uznania – zgodnie

ze stanowiskiem uczestniczki – że stwierdzenie wykonalności przedmiotowego orzeczenia byłoby sprzeczne z polskim porządkiem publicznym (art. 27 ust. 1 konwencji). Nie jest bowiem niezgodne z polskim porządkiem prawnym i nie budzi zastrzeżeń natury aksjologicznej przyznanie stosownego odszkodowania (zadośćuczynienia) za krzywdę moralną doznaną przez rodzica długotrwale pozbawionego możliwości kontaktowania się z własnym dzieckiem, z uwagi na wywiezienie go za granicę przez drugiego z rodziców.

Za uzasadniony uznał natomiast zarzut uczestniczki, iż wyroku sądu włoskiego z dnia 18 stycznia 2002 r. nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w Polsce.

Na podstawie wyroku Sądu w B., kwota 26.000 EUR została zasądzona na rzecz wnioskodawcy tytułem odszkodowania za krzywdę moralną (cierpienie), jakie poniósł on ze względu na popełnienie przez uczestniczkę przestępstwa trwałego – od 1994 r. do dnia wydania orzeczenia – polegającego na tym, że jako małżonka pozostająca w separacji, mająca na wychowaniu małoletnią D. ukryła ją przed ojcem S.T., sprawującym również władzę rodzicielską, wywożąc ją za granicę i uniemożliwiając jakikolwiek z nią kontakt, naruszając tym samym przepisy orzeczenia Sądu w B. nr [...]. Na wielkość przyznanego wnioskodawcy odszkodowania miał – w ocenie Sądu Apelacyjnego – niewątpliwie wpływ czas działania uczestniczki. Tymczasem Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z dnia 5 listopada 1999 r., sygn. [...] oddalił wniosek S.T. wniesiony w trybie konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzonej w Hadze 25 października 1980 r. (Dz. U. 1995 r., Nr 108, poz. 528) o zapewnienie mu prawa odwiedzania małoletniej wówczas córki. Przyczyną oddalenia wniosku było uznanie, że takie kontakty byłyby sprzeczne z dobrem dziecka. Przynajmniej więc w przez część okresu objętego wyrokiem sądu włoskiego działanie uczestniczki nie było bezprawne. Sąd polski nie może zaś ingerować w treść orzeczenia sądu włoskiego i ustalać za jaki okres wnioskodawcy należałoby się odszkodowanie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego pobyt małoletniej D. z matką w Polsce był legalny także w świetle wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 8 stycznia 1996 r. rozwiązującego przez rozwód małżeństwo stron, w którym wykonywanie władzy

rodzicielskiej nad ich córką powierzono przebywającej na stałe w Polsce uczestniczce, ograniczając władzę ojca do współdecydowania o istotnych sprawach dziecka. Ustalenia tego wyroku od jego uprawomocnienia się, a nie wyroku sądu włoskiego z 5 kwietnia 1995 orzekającego separację małżonków i regulującego kontakty ojca z córką, były obowiązujące w Polsce.

W skardze kasacyjnej uczestnik zarzucił naruszenie:

- 1) art. 113 k.r.o. przez jego pominięcie i uznanie, że oddalenie wniosku złożonego w trybie konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka jest wystarczające dla uznania, że rodzic ten ma zakaz kontaktów z dzieckiem,
- 2) art. 233 k.p.c. poprzez brak dokonania przez sąd drugiej instancji własnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności ustalenia, iż skoro sąd oddalił wniosek o zapewnienie wnioskodawcy prawa do kontaktów z córką złożony w trybie konwencji haskiej to wnioskodawca nie miał w tym zakresie prawa do kontaktów z córką oraz ustalenie, że stwierdzenie w wyroku rozwodowym, iż uczestniczce powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej przesądzające o legalności jej pobytu w Polsce ma wpływ na uznanie dokonane przez sąd włoski, iż uczestniczka wywiozła i uniemożliwia wnioskodawcy kontakty z córką,
- 3) art. 34 w zw. z art. 27 pkt 3 konwencji lugańskiej poprzez uznanie, że wyrok w sprawie rozwodowej z 8 stycznia 1996 r. powierzający wykonywanie władzy rodzicielskiej nad córką stron uczestniczce i pozostawiający wnioskodawcy prawo współdecydowania o istotnych sprawach dziecka oraz postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 5 listopada 1999 r. nie da się pogodzić z orzeczeniem sądu włoskiego z dnia 18 stycznia 2002 r.
- 4) art. 31 konwencji lugańskiej poprzez dokonanie własnej wykładni wyroku sądu zagranicznego.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie – jak trafnie przyjął Sąd Apelacyjny – mają zastosowanie przepisy konwencji lugańskiej. Z zakresu jej działania wyłączone są sprawy prawa publicznego, zarówno te wymienione w jej art. 1, jak i nie wymienione sprawy karne. Konwencja ma jednak zastosowanie do spraw cywilnych i handlowych rozpoznawanych przez sądy karne w toku postępowania karnego, w tym również do rozstrzygnięć wydanych w postępowaniu karnym w przedmiocie roszczeń cywilnych (art. 1 ust. 1, art. 5 pkt 4 konwencji oraz art. II protokołu Nr 1 załączonego do konwencji).

Orzekanie w trybie konwencji haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę nie jest postępowaniem o wykonywanie władzy rodzicielskiej ani o ustalenie miejsca pobytu dziecka, czy ustalenie prawa do osobistej styczności z dzieckiem. Zasadniczym celem konwencji jest stworzenia gwarancji dla poszanowania prawa do sprawowania bezpośredniej pieczy nad dzieckiem oraz styczności z nim, zgodnie z prawem państwa, w którym dziecko faktycznie przebywało w okresie poprzedzającym uprowadzenie lub zatrzymanie i przeciwdziałanie samowolnym działaniom zmierzającym do tworzenia w tym zakresie faktów dokonanych. Ma ona równocześnie motywować do korzystania z przewidzianych w państwie stałego pobytu dziecka środków prawnych służących do zmiany stanu prawnego w zakresie pieczy nad dzieckiem lub styczności z dzieckiem, jeżeli w ocenie osoby, która pragnie przejąć pieczę bezpośrednią lub zwiększyć zakres swoich uprawnień wobec dziecka obowiązujący stan prawny dyskryminuje ją lub stwarza zagrożenie dobra dziecka.

Rację ma więc skarżący podnosząc, że fakt oddalenia jego wniosku dotyczącego prawa do odwiedzin małoletniej córki, opartego na podstawie art. 5 lit. b konwencji haskiej, nie uzasadniał uznania przez Sąd Apelacyjny, iż utracił on tym samym prawo do kontaktów z dzieckiem, przyznane mu orzeczeniem Sądu w B. nr [...], zaś podejmowane w tym okresie przez wnioskodawczynię działania pozbawione były cech bezprawności. Kwestia ta jednak, z przyczyn dalej wskazanych, pozbawiona jest znaczenia dla oceny – w oparciu o podstawy wniesionej skargi – zgodności z prawem zaskarżonego postanowienia.

Przepis art. 27 ust. 3 konwencji lugańskiej ustanawia zasadę pierwszeństwa orzeczenia krajowego, niezależnie od tego, które z konkurujących orzeczeń uzyskało wcześniej skuteczność w państwie pochodzenia. Odmowa uznania orzeczenia zagranicznego następuje z mocą wsteczną od daty nabycia skuteczności przez orzeczenie krajowe. Krajowe orzeczenie nie musi być objęte działaniem Konwencji i chociaż samo nie może być na jej podstawie uznane może być przeszkodą dla uznania orzeczeń zagranicznych, jeżeli spełnione są przesłanki z art. 27 ust. 3.

W świetle jednoznacznego brzmienia art. 27 ust. 3 konwencji lugańskiej odmowa stwierdzenia wykonalności (uznania) orzeczenia zagranicznego sądu państwa pochodzenia powinna nastąpić wówczas, gdy orzeczenie, które miałoby podlegać uznaniu jest nie do pogodzenia z orzeczeniem krajowym sądu państwa wezwanego. Niezgodność orzeczeń, o której jest mowa w tym przepisie, rozumieć należy jako występowanie na terytorium państwa uznającego sprzeczności między skutkami prawnymi tych orzeczeń. Skutki prawne orzeczeń sądowych są sprzeczne ze sobą, jeżeli powodują one konsekwencje prawne, które wzajemnie się wykluczają. Dla stwierdzenia istnienia tej przesłanki nie jest natomiast konieczne występowanie różnic w podstawie faktycznej lub prawnej orzeczenia zagranicznego i orzeczenia krajowego.

Sprzeczne orzeczenia sądowe powinny dotyczyć sporów między tymi samymi stronami, które mogą występować w nich w różnym charakterze.

Przedmiot sprzecznych orzeczeń w omówionym wyżej znaczeniu może stanowić to samo roszczenie, albo też przedmiotem każdego z nich może być inne roszczenie, jednak roszczenia te muszą być związane z tą samą wspólną kwestią prawną. Kwestia wspólna nie musi być wprost rozstrzygnięta w obu sprzecznych orzeczeniach, jej rozstrzygnięcie może pośrednio wynikać z treści orzeczenia. W tym drugim przypadku odmowa stwierdzenia wykonalności (uznania) będzie oparta na podstawie odmiennego rozstrzygnięcia kwestii wspólnej, którą stanowi w postępowaniu w jednym państwie przedmiot roszczenia głównego a w drugim postępowaniu zagadnienie prejudycjalne.

W świetle powyższego, zasadnie Sąd Apelacyjny odmówił stwierdzenia wykonalności wyroku Sądu Powszechnego Republiki Włoskiej w B. z dnia 18 stycznia 2002 r., zobowiązującego uczestniczkę do zapłaty na rzecz wnioskodawcy odszkodowania, jako nie dającego się pogodzić z wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 8 stycznia 1996 r. orzekającym rozwód małżeństwa wnioskodawczynie i uczestnika oraz powierzającym władzę rodzicielską nad ich córką uczestniczce, ze względu na występującą między tymi orzeczeniami sprzeczność w zakresie rozstrzygnięcia wspólnej dla nich kwestii legalności pobytu dziecka wraz z matką, na terenie Polski, mającej w sprawie odszkodowawczej przeciwko uczestniczce znaczenie prejudycjalne.

W tym stanie rzeczy nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 34 i 27 pkt 3 konwencji lugańskiej koncentrujący się na twierdzeniu o przysługującym wnioskodawcy, także w świetle wyroku sądu polskiego w sprawie o rozwód, prawa do osobistych kontaktów z dzieckiem.

Nie może odnieść skutku zarzut naruszenia art. 31 konwencji lugańskiej, który nie zawiera uzasadnienia, a jego treść nie pozostaje w związku treścią tego przepisu.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).